

Suomen kokonaisturvallisuus perustuu ympäristön hyvään tilaan

Ilmastonmuutoksen voimistamat sään ääri-ilmiöt, luontokato ja ekosysteemien toiminnan heikkeneminen sekä maapallon säätelyjärjestelmien keikahduspisteiden ylittyminen ovat vakavimpia tulevien vuosikymmenien turvallisuusriskejä.¹ Heikkenevä ympäristön tila huonontaa ihmisten elinolosuhteita, toimii konfliktien ajurina tai se voi olla sodankäynnin seuraus. Hyvä ympäristön tila on edellytys yhteiskuntien ja ihmisten hyvinvoinnille.

Ympäristö ja luonto on tuotava vahvasti osaksi Suomen kokonaisturvallisuuden mallia konkreettisilla toimilla sekä osaamisen kehittämisellä.

Ympäristökriiseistä aiheutuvia turvallisuusuhkia kannattaa torjua kestävyysmurrosta edistävillä politiikkatoimilla. Samalla rahalla voidaan luoda uutta liiketoimintaa sekä edistää ihmisten hyvinvointia, yhteiskunnallista vakautta ja rauhaa.

Tietopohjaa ympäristön tilasta tulee vahvistaa. Tietoon perustuvia ratkaisuja, jotka mahdollistavat paremman varautumisen uhkiin, tulee kehittää yhdessä eri toimijoiden kanssa.

Puolustusinvestointien ja ympäristön välillä on tärkeä etsiä synergiaetuja. Maanpuolustusta vahvistavilla hankkeilla voidaan samalla edistää ympäristön tilan seuranta, luonnon enallistamista ja suojelua sekä ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista.

Kestävä turvallisuus perustuu ympäristön ja luonnon huomioinnille

Ympäristöllinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys kytkeytyvät suoraan yhteiskuntien ja yksilöiden turvallisuuteen. Kestävyyismurros, eli yhteiskuntamme toimintojen riipeä sovittaminen luonnon kantokyvyn rajoihin, parantaa samalla kokonaisturvallisuutta. Murros koskee muun muassa asumista, liikkumista sekä energia-, ruoka- ja teollisia tuotantojärjestelmiä.

Turvallisuus on uhkien ja riskien hallintaa, mutta myös hyvinvoinnin mahdollistamista

Turvallisuus voidaan käsittää eri tavoin. 'Kova' turvallisuus keskittyy uhkiin ja niihin varautumiseen, jota toteuttavat tyypillisesti valtiot ja kansainväliset organisaatiot. Esimerkiksi sotilaallinen maanpuolustus, huoltovarmuus, laajojen ympäristöriskien torjunta, pelastustoimi ja poliisi ovat sen keskeisiä osia. 'Pehmeä' tai 'positiivinen' turvallisuus korostaa yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointia, yhteistoimintaa, oikeudenmukaisuutta, resilienssiä sekä 'vapautta turvattomuudesta'.² Sen takaamisessa hyvinvointivaltiolla, paikallisyhteisöillä ja luontoposiitiivisilla toimilla on merkittävä rooli. Kova ja pehmeä turvallisuus eivät sulje toisiaan pois. Ympäristön kestävä tila ja luonnonsuojelu edistävät kummankin turvallisuuden ulottuvuuden toteutumista.

Turvallisuus rakentuu lähellä ja kaukana

Globaalilla tasolla geopolitiittinen myllerrys rapauttaa kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää ja ympäristökysymysten huomiointia. Nykykehityksellä monet maapallon säätelyjärjestelmän kriittiset rajat, eli keihäuspisteet, ovat ylittymässä lähivuosisikymmeninä.

Resilienssi on kriisikestävyyttä

Turvallisuuden rinnalla puhutaan resilienssistä, joka tarkoittaa yhteiskuntien, yksilöiden sekä teknisten ja ekologisten järjestelmien kriisikestävyyttä. Ympäristön kontekstissa resilienssi viittaa luonnonjärjestelmien kykyyn kestää stressitekijöitä ja palautua niistä, sopeutua ja jatkaa toimintaansa sekä tuottaa edelleen hyötyjä ihmiselle. Luonnonjärjestelmien resilienssi on edellytys yhteiskuntien ja yksilöiden resilienssille.³

Tämä aiheuttaa Suomen ilmastolle, luonnolle, yhteiskunnalle ja huoltovarmuudelle suoria ja epäsuoria turvallisuusuhkia (esim. Pohjoisen Atlantin merivirtojen muutokset ja Amazonin sademetsän kuivuminen).⁴

Suomen lähialueilla geopolitiittinen kamppailu nostaa esimerkiksi öljyonnettomuuksien riskiä Itämerellä. Lisääntynyt sotilaallinen harjoittelu arktisella alueella voi aiheuttaa ympäristön pilaantumista.

Nykyinen geopolitiittinen tilanne korostaa Suomen itärajan puolustusta. Kestävyyismurrokseen varattu- ja resursseja ohjataan osin puolustukseen. Toisaalta luonnon ennallistaminen ja kaksoiskäyttöteknologiat voivat luoda positiivisia yhteisvaikutuksia puolustuksen ja ympäristön välillä.

Kansallisella ja paikallisella tasolla ympäristön tilan heikkeneminen näkyy suoraan taloudellisen turvallisuuden heikkenemisenä, kun raaka-aineita on vaikeampi saada ja niiden hinnat nousevat. Ympäristön saastuminen heikentää ihmisten asuinympäristöä ja hyvinvointia ja saattaa myös johtaa paikallisiin ristiriitoihin. Yhteisöllinen toiminta ympäristön hyväksi muokkaa arvoja ja yhteisöjen valmiuksia selviytyä kriiseistä.

Uhkiin keskittyvä kova turvallisuus

Ympäristön tilan heikkeneminen aiheuttaa turvattomuutta

- ympäristökatastrofit
- ympäristömyrkyt ja saasteet
- lisääntyvät konfliktit
- yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen heikentyminen
- terveyden heikentyminen
- ihmishenkien menetys

Ympäristö konfliktien välineenä tai kohteena

- iskut vesi- ja energia- infrastruktuuriin
- meri- ja sisävesiväylät sodankäynnin kohteina
- kilpailu kriittisistä raaka-aineista
- ympäristön ja luonnon tila heikkenee konfliktien tai sodankäynnin seurauksena (luonnontuhonta) tai sivuvaikutuksena

Hyvinvointia vahvistava positiivinen turvallisuus

Ympäristön hyvä tila mahdollistaa turvallisen elämän

- + luonnon tarjoamat palvelut ja terveyshyödyt
- + luonnonvarojen kestävä käyttö
- + ilmastonmuutoksen hillintä sekä siihen varautuminen ja sopeutuminen
- + huoltovarmuus

Ympäristöyhteistyö rakentaa kestävää rauhaa

- + rauhanvälitys ja -rakennus ympäristötyön kautta
- + kansainvälinen yhteistyö ja diplomatia
- + yhteisöt ja kunnat aktiivisina toimijoina
- + yhteisöllisyys ja psykologisen resilienssin vahvistaminen

Ympäristö ja luonto ovat osa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja

Henkinen kriisinkestävyys

- Luonnon tarjoamat psyykkiset voimavarat rauhan ja kriisien aikana

Väestön toimintakyky ja palvelut

- Tietopohja ja tutkimus ympäristön tilasta ja riskeistä

Talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus

- Luonnonvarojen saatavuus ja käytön tehokkuus
- Ympäristö- ja ilmastokriisien aiheuttamat infrastruktuurin ja talouden häiriöt

Sisäinen turvallisuus

- Kestävyysmurroksen vaikutukset
 - Ympäristötoimien vastustus
 - Aktiivinen kansalaisuus ja voimaannuttaminen

Johtaminen

- Ympäristöhallinto osana kokonaisturvallisuuden hallintaa ja koordinaatiota

Kansainvälinen ja EU-toiminta

- Yhteistoiminta ympäristön hyväksi
- Kestävät ratkaisut globaalien riippuvuuksien hallintaan

Puolustuskyky

- Muuttuvan ilmaston ja luonnon vaikutukset puolustustoimintaan

Lähde: Turvallisuuskomitea. © Suomen ympäristökeskus, 2026.

Kokonaisturvallisuus on toimintamalli, jossa yhteiskunnan elintärkeät toiminnot turvataan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyöllä kaikissa olosuhteissa.⁵ Elintärkeiden toimintojen turvaamisessa tulisi paremmin huomioida ja resursoida kestävä ympäristön ja luonnon läpäisevä vaikutus, johon kokonaisturvallisuus vahvasti nojaa.

Johtaminen

Ympäristöhallinnolle tulisi antaa entistä vahvempi rooli kokonaisturvallisuuden hallinnassa ja koordinaatiossa. Ilmasto- ja ympäristöturvallisuuden johtamista ei ole nykyisellään koordinoitu. Kokonaisturvallisuuden edistäminen pitkäkestoisesti edellyttää jatkuvuuden hallintaa, jossa myös ympäristöhallinnon ja ympäristön tilan seurannan resursointi on kriittistä.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia korostaa eri sektorien yhteistyön johtamista valtiotasolla, mutta yhteistyö on keskeistä myös alueellisesti ja paikallisesti. Ympäristöä koskeva tutkimus- ja paikallistieto sekä saamelaisperinteinen tieto ovat tärkeitä alueellisen tason tilannekuvassa, riskiarvioissa ja johtamisessa.

Kansainvälinen ja EU-toiminta

Turvallisuuden rakentaminen on rajat ylittävää, verkostoituvaa toimintaa. Yhteistoiminta ympäristön hyväksi, kuten YK:n kestävä kehityksen tavoitteet, kansainväliset ilmastosopimukset ja vesidiplomatia, ylläpitää rauhaa. Suomi on jo kansainvälisesti profiloitunut tällä saralla, ja lisää mahdollisuuksia johtajuudelle tarjoavat esimerkiksi NATO ja EU sekä pohjoismainen ja arktinen yhteistyö. Kansainvälinen ympäristötutkimus ja innovointi, tiedonvaihto sekä oppiminen rakentavat yhteistyölle keskeistä pohjaa. Yhteistyön lisäksi on oleellista tunnistaa kansainvälisten tuotantoketjujen aiheuttamat riippuvuudet ja ympäristövaikutukset, sekä kehittää niiden hallintaan kestäviä ja oikeudenmukaisia ratkaisuja.

Puolustuskyky

Ilmastonmuutoksen muuttama toimintaympäristö, kuten vetiset talvet ja kuumenevat kesät, vaikuttavat Suomen puolustuskykyyn. Energiamurros, erityisesti fossiilisten polttoaineiden korvaaminen sähköllä, vaikuttaa myös puolustussektoriin, jonka toimintakyky on muuta yhteiskuntaa riippuvaisempi öljystä.⁶ Innovointi ympäristön ja puolustuksen rajapinnassa voi tarjota erilaisia synergiehtoja.

Luonnon ennallistaminen voi luontohyötyjen ohella parantaa Suomen rajaturvallisuutta. Esimerkiksi itärajan alueiden ennallistaminen luonnontilaisiksi tekee samalla maaston vaikeakulkuiseksi. Vaikutus tehostuu, jos rajan tuntumassa kulkevaa metsäautotiestä rikotaan, ja sen pirstomia alueita palautetaan luonnontilaan.

Sotaharjoitukset vaikuttavat luontoon ja ilmastoon haitallisesti. Haittavaikutukset arktisen alueen herkälle luonnolle on sotaharjoitusten aikana minimoitava ja paikallisten yhteisöjen elinolot turvattava.

Sisäinen turvallisuus

Kestävyysmurros vaikuttaa yksilöiden ja yhteisöjen toimintaan eri tavoin. Yhtäältä murros voi kohdata vastustusta, mikä voi johtaa konflikteihin. Toisaalta esimerkiksi energiamurros voi voimaannuttaa yksilöitä ja yhteisöjä aktiivisina energiakansalaisina lisäten samalla turvallisuuden tunnetta. Positiivinen lopputulos vaatii sektoriministeriöiltä kansalaisten osallistamista päätöksentekoon ja haitallisten vaikutusten kompensoimista, mikä on olennaista yhteiskuntarauhan kannalta. Paikallinen yhteisöllinen toiminta ympäristön hyväksi torjuu myös syrjäytymistä.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset muualla maailmassa vaikuttavat Suomen sisäiseen turvallisuuteen muun muassa ilmastosiirtolaisuuden myötä.

Talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus

Suomen talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus ovat riippuvaisia luonnonvaroista, joiden saatavuus ja laatu heikkenevät. Kansainväliset tuotantoketjut altistuvat esimerkiksi ilmastonmuutoksen, ekosysteemien heikentymisen ja ympäristökatastrofien aiheuttamille häiriöille.⁷ Ympäristön muutokset vaikuttavat jo nyt globaalien finanssi- ja vakuutusjärjestelmien toimintaan.

Suomessa ilmastonmuutoksen lisäämät tulvat ja kuivuus sekä ympäristön saastuminen ovat riski kriittiselle infrastruktuurille, kuten sähkö-, liikenne- ja tietoliikenneverkon, vesihuollon sekä ruoantuotannon toiminnalle.⁸ Meriluontoa ja -liikennettä uhkaavat öljyonnettomuuksiin liittyvät riskit.

Julkishallinnon ja yritysten on tärkeää uudelleenarvioida riskit ja suunnata investointeja kohti energia- ja ympäristötehokasta, kiertotalouteen perustuvaa ja luontoa säästävää infrastruktuuria, tuotantoketjuja ja liiketoimintamalleja. Perinteinen ympäristöhallinnon riskien kartoitus ja ehkäisy (mm. tulvariskit, saastuneet maat, vaaralliset jätteet) laajenee muihin kysymyksiin ilmastonmuutoksen, vesien saastumisen ja luontokadon edetessä. Tämä vaatii uudenlaista systemaattista ennakkointia ja varautumista sekä yhä aktiivisempaa yhteistyötä yli hallinnonalojen ja kansainvälisesti.

Väestön toimintakyky ja palvelut

Yhteiskunnan turvallisuus edellyttää ihmisten ja yhteisöjen hyviä toimintavalmiuksia. Luonto-, ympäristö- ja demokratiakasvatus, kriittisen lukutaidon opetus sekä ristiriitojen hallintaan valmentaminen turvaavat yhteiskuntarauhaa ja mahdollistavat aktiivista toimijuutta. Osaamisen pohjaksi tarvitaan luotettavaa ja kansalaisten saatavilla olevaa tutkimustietoa keinoista, joilla voidaan parantaa ympäristön tilaa, edistää turvallisuutta ja purkaa riskejä niiden juurisista lähtien.

Henkinen kriisinkestävyys

Monimuotoinen luonto on osa suomalaista kulttuuria. Se tarjoaa ihmisille virkistystä sekä ravintoa, kuten marjoja, sienia ja kalaa. Voimme oppia saamelaiden luontosuhteesta, jossa on keskeistä kunnioittava ja elävä yhteys luontoon, ja jossa ihminen ei ole luonnon yläpuolella, vaan osa sitä. Pääsy luontoon sekä mahdollisuudet aktiiviseen ja yhteiseen toimijuuteen ympäristön puolesta ovat keskeisiä henkiselle hyvinvoinnille ja kriisinkestävyydelle. Puhdas luonto, turvallinen ympäristö ja luonnonvarojen kestävä käyttö ovat kriittisiä paitsi ihmisten henkiselle kriisinkestävyydelle, myös fyysiselle hyvinvoinnille.

Kokonaisturvallisuutta ja kestävyysmurrosta edistetään parhaiten yhdessä

Konkreettiset toimet ja investoinnit kestävyysmurroksen edistämiseksi sekä ympäristön suojelemiseksi luovat hyötyjä kokonaisturvallisuuden näkökulmasta. Kestävyysmurroksella voidaan myös parantaa ympäristöterveyttä ja luoda uusia kilpailuetuja Suomelle. Julkishallinnon tulisi kannustaa aktiivisempaan yhteistyöhön ja koordinoitiin eri toimijoiden, kuten ympäristöhallinnon, puolustusvoimien, huoltovarmuusorganisaation, yritysten ja kansalaisyhteiskunnan, välillä.

Lähteet

- World Economic Forum. 2026. *The Global Risks Report 2026*. 21st Edition. Insights report.
- Hoogensen Gjerv, G. 2012. *Security by any other name: negative security, positive security, and a multi-actor security approach*. *Review of International Studies* 38.4: 835-859.
- Mäenpää, P., Faehnle, M., Grönlund, H., Pitkänen, K., Alanko, L., Sarkia, K. ja Kuosmanen, S. 2025. *Reaktionopeutta, paikallistietoa ja huolenpitoa: Paikallinen kansalaistoiminta vahvistaa yhteiskunnan pitkäjänteistä resilienssiä ja kriisivalmiutta*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja, Nro 2025:2, Valtioneuvoston kanslia, Helsinki.
- Lenton, T. M., Milkoreit, M., Willcock, S., Abrams, J. F., Armstrong McKay, D. I., Buxton, J. E., Donges, J. F., Loriani, S., Wunderling, N., Alkemade, F., Barrett, M., Constantino, S., Powell, T., Smith, S. R., Boulton, C. A., Pinho, P., Dijkstra, H. A. Pearce-Kelly, P., RomanCuesta, R. M., Dennis, D. (eds). 2025. *The Global Tipping Points Report 2025*. University of Exeter, Exeter, UK.
- Turvallisuuskomitea. 2025. *Yhteiskunnan turvallisuusstrategia*. Valtioneuvoston periaatepäätös. Valtioneuvosto, Puolustusministeriö.
- Kivimaa, P. 2024. *Security in Sustainable Energy Transitions: Interplay between Energy, Security, and Defence Policies in Estonia, Finland, Norway and Scotland*. Cambridge University Press, Cambridge & New York.
- Kivimaa, P., Hildén, M., Carter, T., Mosoni, C., Pitzen, S., Sivonen, M.H. 2025. *Evaluating policy coherence and integration for adaptation: The case of EU policies and Arctic cross-border climate change impacts*. *Climate Policy* 25(1) 59-75.
- Ahopelto, L., Sojamo, S., Keskinen, M., Soininen, N. ja Belinskij, A.. 2023. *Water governance for water security: analysing institutional strengths and challenges in Finland*. *International Journal of Water Resources Development* 40, 2: 153-173-.

Syke Policy Brief | 15.4.2026

Suomen kokonaisturvallisuus perustuu ympäristön hyvään tilaan

Kirjoittajat: Paula Kivimaa, Suvi Sojamo, Lauri Ahopelto, Maija Faehnle, Maria Kopsakangas-Savolainen, Johan Munck af Rosenschöld, Jyri Mustajoki, Sampo Pihlainen, Marja Helena Sivonen, Isabell Storsjö, Kari-Matti Vuori

Toimitus: Saara Sivonen

Layout ja grafiikat: Satu Turtiainen

Julkaisija: Suomen ympäristökeskus (Syke)

ISBN 978-952-11-5844-5 (pdf)

ISBN 978-952-11-5843-8 (nid.)

